

مصاحبه دکتر عباس ملکی پیرامون سخنرانی ترامپ درباره ایران و برجام

جنگ روانی ترامپ

دکتر عباس ملکی دانشیار سیاست گذاری انرژی در دانشگاه صنعتی شریف و سردبیر فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست گذاری عمومی مرکز بررسی‌های استراتژیک در مصاحبه با امتداد به تحلیل سخنرانی ترامپ درباره ایران، برجام و سپاه پاسداران پرداخته است. ۴۷.

واکنش به اظهارات شب گذشته ترامپ کماکان ادامه دارد. رییس جمهور آمریکا جمعه شب اعلام کرد که ایران به برجام پایبند نیست و او نمی‌تواند آن را تایید کند. ترامپ اعلام خروج از برجام نکرد و وزارت خارجه‌ی این کشور نیز اعلام کرد آمریکا همچنان در برجام می‌ماند. کمی پس از سخنرانی ترامپ حسن روحانی در اظهاراتی، سخنان ضد ایرانی ترامپ را محکوم و از برجام دفاع کرد. همچنین فدریکا موگرینی مسوول سیاست خارجه‌ی اتحادیه اروپا در بیانیه‌ای اظهارات ترامپ را محکوم و اعلام کرد رییس جمهوری آمریکا نمی‌تواند برجام را لغو کند.

در همین رابطه گفت و گوی عباس ملکی دیپلمات و استاد دانشگاه با امتداد منتشر می‌شود.

تحلیل شما از اظهارات ترامپ چیست و چقدر می‌تواند بر سرنوشت برجام تاثیر گذار باشد؟

به نظر می‌رسد تمامی مطالبی که آقای ترامپ گفت همان موضوعات و نکاتی است که به صورت منفی در مورد ایران در ذهن لابی‌های مختلف خصوصا لابی یهود و عربی وجود داشته و دارد و او همه‌ی آن اتهامات را علیه ایران را تکرار کرد. البته نکات مهمی در این سخنرانی بود که باید به آنها توجه کرد.

یکی از موارد مهم در سخنرانی ترامپ ایجاد جنگ روانی در کشور است. جنگی که به اصطلاح در داخل کشور، مابین گروه‌های مختلف و گروه‌های مختلف با دولت بوجود می‌آید و یکدیگر را محکوم می‌کنند. او صحبت خیلی دقیق و مشخصی چه در مورد برجام و چه در مورد ادامه‌ی تحریم‌ها نداشت و حتی به صورت مشخص اعلام نکرد که ایالات متحده از برجام بیرون خواهد رفت.

یعنی به نظر شما سخنرانی ترامپ تاثیری بر برجام نخواهد گذاشت؟

آن طور که که متوجه شدم آمریکا هنوز در درون برجام است. در مورد تحریم‌های ایران نیز تشدید آن برعهده‌ی کنگره است که باید توسط نمایندگان کنگره مفصل مورد بحث قرار گیرد و نظرات خود را در این باره دهند. بنابراین اوضاع پیش از سخنرانی و پس از سخنرانی ترامپ فرق چندانی نکرده است. یک نفر آمد و تمام چیزهایی که می‌توانست علیه ایران بگوید را گفت. ما باید چون سابق تلاش کنیم سیاست خارجی خود را در دنیا به بهترین شکل پیش ببریم.

ترامپ در سخنرانی خود از واژه‌ی معجول خلیج عربی به جای خلیج فارس استفاده کرد. این مساله منجر به واکنش‌های بسیاری از ایرانیان و حمله به صفحه‌ی ترامپ در اینستاگرام شد. عده‌ای اعتقاد دارند که استفاده‌ی ترامپ از این واژه از قصد و به منظور تحریک اعراب خصوصا عربستان علیه ایران و ایجاد یک جنگ جدید منطقه‌ای است نظر شما چیست؟

همه می‌دانند که اسم اصلی این خلیج؛ خلیج فارس است. حتی کشورهای عربی نیز به خوبی به این امر واقف هستند. بهانه‌ی عراق برای حمله به کویت این بود که در دوران عثمانی کویت یکی از استان‌های عراق بوده‌است. کویتی‌ها برای آنکه ثابت کنند از عراق جدا بوده‌اند اقدام به تحقیق کرده و پروژه‌ای تعریف کردند تا با نقشه‌ها و مستندات تاریخی حقانیت خود را نشان دهند. نتیجه‌ی این تحقیقات، کتاب دو جلدی شد که نشان می‌داد کویت جزئی از عراق نبوده اما در عین حال نشان می‌داد که اسم این خلیج، خلیج فارس است. همه‌ی کشورهای عربی نیز نام خلیج فارس را می‌دانند. بعید می‌دانم این مسائل بتواند منطقه را تحت الشعاع خود قرار دهد. از طرفی دیگر به نظرم ترامپ در حال اجرای بخشی از پروژه‌ی ۳۰۰ میلیاردی خودش و ملک سلمان است. ۳۰۰ میلیارد رقم زیادی است و با این پول چندین نیروی کار می‌توانند در آمریکا استخدام شوند. اتفاقا در بین ایرانیان در برخی مسائل اختلاف است اما در مورد اسم خلیج فارس اختلافی نیست و هر ایرانی با هرگویش، نژاد و گرایش در دنیا در این زمینه ترامپ را نخواهد بخشید.

در چند هفته‌ی اخیر یکی از بحث‌های مناقشه انگیز، مساله‌ی سپاه بود. ترامپ پیش از این سخنرانی مدعی تروریستی بودن سپاه شده بود، مساله‌ای که با واکنش‌های بسیاری مواجه شد. دیشب هم باز این ادعا را کمی متفاوت‌تر مطرح کرد. بلافاصله پس از سخنرانی ترامپ نیز خزانه‌داری آمریکا اقدام به تحریم سپاه کرد. به نظر شما این سخنان و این اقدام چه تاثیری خواهد گذاشت؟

تا جایی که می‌دانم و حالا شاید درست هم نباشد ترامپ می‌گوید سپاه حامی گروه‌های تروریستی است. البته همین نیز غلط است اما او نمی‌گوید سپاه یک گروه تروریستی است چراکه می‌داند بیان این امر چه بار سنگینی به همراه دارد. این سخنرانی بیشتر برای عصبانی کردن طرف ایرانی بود تا ما دست به اقداماتی مانند خروج از برجام بزنیم و آمریکا به اهداف خود برسد.

تحلیل شما از سخنان روحانی چیست؟

سخنرانی روحانی خوب بود و نشان می‌داد که ایرانیان در این زمینه حساس هستند که حتی آخر شب جمعه نیز پاسخ آمریکا را می‌دهند. آمدن روحانی به دفتر ریاست جمهوری کار خوبی بود، خصوصا که سخنرانی خوبی انجام داد و از روی کاغذ نخواند. یکی از هنرهای روحانی همین بود که دیشب از روی نوشته صحبت نکرد، حرف برخاسته از دل بود و لاجرم بر دل نشست. روحانی نکات مهمی را مطرح و نظرات ترامپ را رد کرد و جای شبهه‌های باقی نگذاشت. هیچ گاه روابط ما با آمریکا بدون تنش نبوده و نخواهد بود. به دلیل نقش منطقه‌ای ایران در آسیای غربی حساسیت آمریکا نسبت به ما بیشتر شده است. پس از تحولات عراق و سوریه، آمریکا بر این تصور است که دیگر در خاورمیانه نقش سابق را ندارد و نفوذش در حال کمرنگ شدن است. از این رو باید سیاست خارجی ایران هرچه بیشتر به اروپا نزدیک شده و نگاه آسیایی خود را بیشتر کند.

فدریکا موگرینی بلافاصله پس از سخنرانی ترامپ بیانیه‌ای صادر کرد. به نظر شما چقدر می‌توان به اروپایی‌ها اطمینان داشت و ماندنشان در برجام امیدوار بود و تا کجا در مقابل آمریکایی ایستادگی خواهند کرد؟

به نظر من خانم موگرینی دیشب در آن بیانیه از زحماتی که در این مدت ایشان و خانم اشتون کشیده بودند نتیجه‌گیری کرد و بسیار مناسب از برجام دفاع کرد. این نشان می‌دهد که سیاست خارجی ایران از دیگر کشورها نه تنها پایین تر و ضعیف‌تر نیست بلکه می‌تواند درست در مذاکرات و تعاملات طوری عمل کند که دیگران نیز به منافع ملی ایران علاقه‌مند شوند. ایشان به موقع و پس از ترامپ بیانیه‌ی خود را خواند، بیانیه‌ای که منافع زیادی داشت. از طرفی دیگر اینکه ترامپ به صورت مستقیم در مورد خروج از برجام صحبت نکرد یکی از دلایلی فعالیت‌های سیاست خارجی ایران بود. اینکه ایران نشان داد در صورت وقوع چنین کاری عکس‌العملش شدید خواهد بود نیز تاثیر بسیاری گذاشت.

در حال حاضر باید با اروپایی‌ها بیشتر و از نزدیک کار کرد. طبیعی است که ایران تا اندازه‌ای به کشورها و آن هم بر اساس منافعش اطمینان کند. در حال حاضر با توجه به پدیده‌ی ترامپ، اروپا با کشورهای دیگر بیشتر کار خواهد کرد تا با آمریکا. البته در اروپا نیز تحولات غیرقابل پیش‌بینی در حال رخ دادن است و نمی‌دانیم آینده‌ی اسپانیا چه خواهد شد و در کل گرایش به راست در اروپای غربی دیده می‌شود. به هر صورت برای دولت‌ها در سیاست خارجی چیزی به نام آسایش و آرامش وجود ندارد هر لحظه باید منتظر وقوع یک حادثه جدید بود. از این رو استراتژی‌های درازمدت کشور باید مشخص شود تا کمتر لطمه بخورد.

و نقش روسیه را چطور می‌بینید؟

روس‌ها در پرنده‌ی هسته‌ای ایران در مقام مقایسه با چین خوب عمل کرده و فعال بوده‌اند. به نظرم می‌رسد روسیه‌ی جدید در دفاع از منافع ایران تا اندازه‌ای که توانسته کمک کرده است اما این هم به این معنا نیست که در دراز مدت بتوانیم به روسیه تکیه کنیم. همکاری داریم و امیدواریم بیشتر شود اما درعین حال سیاست خودمان را بر اساس منافع ملی خواهیم داشت. در مجموع از سال ۲۰۰۰ تا امروز و خصوصا در ۵ سال اخیر روسیه نزدیکی بیشتری با ایران داشته و

عملی خلاف منافع ایران از آن کشور ندیده‌ایم.

مصاحبه: ریحانه طباطبایی